گذر

اَبَرعرضه اولیه «شستا» امروز در بورس رونمایی می‌شود

● هشت میلیارد سهم شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی، امروز به‌عنوان دومین عرضه اولیه امسال بازار سـرمایه، با نماد معاملاتی «شستا» در بورس تهران عرضه می‌شـود.به گزارش تسـنیم، هشـت میلیارد سهم شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی، (چهارشـنبه) به‌عنوان دومین عرضه اولیه امسـال بازار سـرمایه، با نماد معاملاتی «شستا» در بورس تهران عرضه می‌شـود.این میزان سهام در محدوده قیمتی ۸۵۰ تا ۸۶۰ تومان برای هر سهم و با سهمیه ۱۰ هزار سهمی برای هر کد حقیقی و حقوقی عرضه خواهد شـد. همچنیـن مدیر این عرضه، شـرکت کارگزاری صبا تأمین، متعهد به عرضه سازمان تأمین اجتماعـی و متعهدان خرید نیز شـرکت‌های تأمین سـرمایه امین و سـرمایه‌گذاری صبا تأمین به میزان ۵۰ درصد سـهام قابل عرضه هسـتند.این گزارش می‌افزاید: از ابتدای امسـال تاکنـون یک‌میلیاردو ۵۰۰ میلیون سـهم شرکت سرمایه‌گذاری صبا تأمین در بیسـتم فروردین بـا نماد معاملاتـی «صبا» در فرابورس ایـران عرضه و با مشـارکت یک‌میلیون‌و ۹۳۰هزارو ۸۳۸ کد معاملاتی، هر سهم این شرکت هزارو ۲۰۰ تومان کشف قیمت شده است.

۱/۶ میلیارد دلار دارایی بلوکه‌شده ایران هنوز آزاد نشده است

● دادگاهی در لوکزامبورگ اعلام کرد: دارایی‌های مسدودشـده ایران هنـوز آزاد نشـده‌اند و به حکم نهایـی این دادگاه عالـی برای آزادکـردن آنها نیاز است.به گزارش پژوهشکده پولی و بانکی، دادگاهی در لوکزامبورگ با صدور بیانیه‌ای، گفته‌های مقامات ایرانی را درباره مخالفت مراجع قضائی این کشـور با دادن یک‌میلیاردو ۶۰۰ میلیون دلار از دارایی‌های مسدودشـده ایران به خانواده‌های قربانیان حملات یازدهم سـپتامبر ۲۰۰۱ تأیید کرده اسـت.بااین‌حال براسـاس این بیانیه، دارایی‌های مسدودشـده ایران هنوز آزاد نشـده‌اند و به حکم نهایـی دادگاه عالی لوکزامبـورگ برای آزادکردن آنها نیاز اسـت.دارایی توقیف‌شـده در لوکزامبورگ بخشـی از اموال بانک مرکـزی ایران اسـت کـه به‌صـورت اوراق قرضه خریداری شـده بود.عبدالناصر همتـی پیش از این از رفع توقیف‌شـدن ۱.۶ میلیـارد دلار از دارایی‌های بلوکه‌شده بانک مرکزی خبر داده و اعلام کرده بود: با رصد هوشمندانه تلاش‌های ایالات متحده آمریکا و پیش‌دستی در انجام اقدامات حقوقی و همچنین در نتیجه پیگیری‌های قضائی در کشور لوکزامبورگ، با شـروع سـال نو، دو پیروزی نصیب کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شد.

ترامپ: توافق تاریخی کاهش تولید نفت ۲ برابر خواهد شد

● درحالی‌کـه تولیدکنندگان بـزرگ نفت جهان به‌تازگی روی بزرگ‌ترین کاهش تولید نفت در تاریخ توافق کرده‌انـد، رئیس‌جمهوری آمریکا گفته این کاهش تولید به‌زودی دو برابر می‌شود.به گزارش مهر به نقل از راشاتودی، درحالی‌که تولیدکنندگان بزرگ نفت جهان به‌تازگی روی بزرگ‌ترین کاهش تولید نفت در تاریخ توافق کرده‌اند، رئیس‌جمهور آمریکا، دونالد ترامـپ، می‌گوید این کاهش تولید به‌زودی دو برابر می‌شـود تا جهـان را به تجارت بازگرداند.سـازمان کشـورهای صادرکننده نفت (اوپک) و تولیدکننـدگان دیگر خارج از این بلوک توافـق کردند در ماه می و ژوئـن تولیدهای خود را ۹.۷ میلیون بشـکه در روز کاهـش دهند. این میزان معادل ۱۰ درصد عرضه جهانی نفت است و بزرگ‌ترین کاهش تولید در تاریخ اسـت.ترامپ در توییت شـب گذشته خود نوشـت: با توجه به اینکه من در مذاکرات شـرکت داشتم، عددی که اوپک‌پلاس به‌دنبال کاهش آن اسـت، ۲۰ میلیون بشـکه در روز است نه ۱۰ میلیونی که برای عموم گزارش شده است. اگر چیزی نزدیک به این اتفاق بیفتد و جهان پس از کووید ۱۹ به تجارت بازگردد، صنعت انرژی دوباره قدرتمند خواهد شـد و این بسیار سریع‌تر از آنچه خواهد بود که درحال‌حاضر تخمین می‌زنند.البته ترامپ اولین کسی نیست که دربـاره رقم ۲۰ میلیون بشـکه در روز یا یک‌پنجم عرضـه نفت جهان، صحبت می‌کنـد. منابع آگاه می‌گویند درباره این رقم در مذاکرات هفته گذشته اوپک‌پـلاس هـم مذاکره شـده و در پیش‌نویس بیانیه این گروه که به رؤیت رویترز رسیده هم دیده شده بود.

جاده اسالم به خلخال پس از یک ماه بازگشایی شد

● محور اسـالم بـه خلخال در اسـتان اردبیل که اواخر اسـفند سـال گذشـته به‌دلیل برف‌گیربودن محور، مسـدود بود، بازگشایی شـد.به گزارش مهر، مرکز مدیریت راه‌های کشور از بازگشایی محور اسالم به خلخال حد فاصل اسـتان‌های اردبیل و گیلان با تلاش نیروهای راهداری خبر داد.مدیر کل راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای اسـتان البرز، ۲۱ اسـفند سال گذشـته از انسـداد این محور به‌دلیـل بارش برف ۹۰ سـانتی‌متری و پس از آن نیز بـرای ممانعت از انجام سـفرهای غیرضروری به استان گیلان در ایام تعطیلات نوروز در پی شیوع کرونا خبر داده بود.

یک کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «شرق» از خصوصی‌زدایی از سوی دولت خبر می‌دهد

فروش اموال به اسم خصوصی‌سازی

شرق: خصوصی‌سازی بار دیگر در صدر اخبار آمده و گمان می‌رود که دولت در شرایط بحران اقتصادی و کسری شدید بودجه، چشم به درآمدهای ناشی از آن داشته باشد. این در حالی است که سیاست‌های خصوصی‌سازی در سال‌های گذشته بارها مورد نقد جدی قرار گرفته و کشمکش‌های بعضا سیاسی را ایجاد کرده اســت. این فارغ از شیوه نادرســت برخی از خصوصی‌سازی‌هایی است که تبعات ســنگین اقتصادی و کارگری به دنبال خود داشته‌اند. علی شهرویی، کارشناس اقتصادی، در گفت‌وگو با «شــرق» در نقد تلاش دولت برای تأمین منابع مالــی از طریق فروش امــوال می‌گوید: «دولت عمــلا تلاش می‌کند با واگذاری اموال و شرکت‌ها، معضل تأمین منابع بودجه سال جاری را در غیاب نفت جبران کند. این اقدام، فروش اموال است نه خصوصی‌سازی».

او با اشــاره به عملکرد دولت‌ها در واگذاری ســهام شــرکت‌های دولتی می‌گوید: «بر اســاس سیاســت‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت بنگاه به سیاســت‌گذاری و هدایت و نظارت مورد تأکید قرار گرفته و بر واگذاری ۸۰ درصد از سهام بنگاه‌های دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ تأکید شده است؛ اما می‌بینیم که دولت کماکان از این موضوع نه‌تنها امتناع می‌کند، بلکه با تشکیل شرکت‌های چندلایه و تبادل سهام آنها، به‌گونه‌ای رفتار می‌کند که حتی در لایه‌های پایین، هلدینگ‌های هرمی تأسیس شده است. در این شرکت‌ها درحالی‌که ســهام دولت در اقلیت است، مدیریت و ترکیب هیئت‌مدیره‌ها در دست دولت است؛ درست مغایر با سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در اصل ۴۴ قانون اساسی».

این کارشناس اقتصادی به شــگرد دولت برای حفظ مالکیت دولتی اشاره کرده و می‌افزاید: «مجریان سیاســت‌های خصوصی‌ســازی به‌جای واگذاری مدیریت این بنگاه‌ها به بخش خصوصی، ســعی می‌کنند سهام پراکنده و خرد را با عناوین مختلف، اعم از ســهام عدالت یا صندوق ETF ارائه کنند تا ضمن کسب درآمد برای دولت، کماکان مدیریت و امور اجرای شرکت‌ها را که پاداش حمایت‌های سیاسی و انتخاباتی به هواداران است، در دست خود نگه دارند. به اسم خصوصی‌سازی، مالکیت‌ها را به صندوق‌ها و خرده‌سهام‌ها و... منتقل کردیم؛ اما در اصل این مجموعه‌ها را از ذیل قوانین نظارتی دســتگاه‌ها خارج کردیم. این بستر قطعا زمینه‌ساز فساد خواهد بود؛ زیرا جایی که نظارت نباشد و منابع در اختیار قرار گیرد، افراد دنبال منافع خود خواهند بود».

کارنامه عملکرد دولت (هر دو) در خصوصی‌ســازی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در چند دهه گذشــته سیاســت‌های خصوصی‌ســازی یکــی از مهم‌ترین سیاســت‌های اقتصادی رایج در جهــان برای افزایش کارایــی و بهره‌وری در اقتصاد کشــورها بوده اســت. در برخی از این کشورها مثل آلمان و انگلستان، خصوصی‌ســازی منتج به نتایج خوبی شــد؛ اما در برخی از این کشورها نتایج حاصل‌شده چندان مطلوب نبوده است؛ تا جایی که برخی مثل ونزوئلا به دور باطل خصوصی‌سازی- ملی‌گرایی دچار شــدند. خصوصی‌سازی برای برخی مقامات کشــورها فرایندی سیاســی برای رســیدن به مقاصد خاص در مدت زمــان کوتاه بود و بعضا پس از رســیدن به این مقاصد، سیاســت‌ها مجدد به سیاست‌های پیشین بازگشت. بنابراین نه سیاست‌ها و نه اهداف و نه پیامدها در هیچ دو کشــوری مشابه هم نبوده است. از بررسی تجارب خصوصی‌سازی در کشــورهای مختلف می‌توان فهمید که اگر خصوصی‌سازی در شرایط مناسب و با برنامه و راهکارهای مناسب و اهداف مشخص و واضح و هماهنگی همه ارکان کشــور انجام نشود، عملا نه‌تنها به توســعه نمی‌انجامد، بلکه گاهی با پیچیده‌ترکــردن روابط و تأثیر شــبه‌خصوصی‌های جدید بر تصمیم‌ســازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها، به مانعی در مســیر رشــد و توسعه متوازن کشور نیز تبدیل می‌شــود. اقدام به خصوصی‌ســازی باید هم‌زمان با اصلاح نظام پولی، مالی، قوانین حمایت از تولید و ســرمایه‌گذاری، قیمت‌گذاری، تجارت و... به صورت توأمان انجام شــود و این اقدامات، به‌ویژه در به‌رسمیت‌شناختن حق مالکیت از حمایت یک کشــور به‌خصوص دادگســتری نیز برخوردار باشد تا به نتیجه مطلوب برســد؛ ضمن اینکه به موازات همه این اقدام‌ها، فرهنگ‌سازی مورد نیــاز در بطن جامعه‌ای که ســال‌ها به اقتصاد دولتی خو کرده اســت نیز باید صورت پذیرد. بنابراین کار پرمشــقتی اســت که نیاز به همت و جدیت دارد و اگر مدیران یا وزرای مربوطه اعتقادی به این کار نداشــته باشند، عملا به نتایج مدنظر نمی‌رسد.

خصوصی‌سازی در کشور ما هم با انتقادهایی روبه‌رو است؛ تا جایی که برخی معتقدند واگذاری اقتصاد به بخش خصوصی اتفاق نیفتاده است.

برخی در کشور ما واگذاری اموال به صورت سهام خرد را با خصوصی‌سازی مترادف می‌کنند. اصلا چنین نیست. در خصوصی‌سازی انتقال مدیریت و امور اجرائی به بخش خصوصی، شــرطی اساسی است. در قوانین بالادستی ما نیز با وجود اینکه بند «ج» سیاســت‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت بنگاه به سیاست‌گذاری و هدایت و نظارت را تأکید کرده و بر واگذاری ۸۰ درصد از ســهام بنگاه‌های دولتی مشــمول صدر اصل ۴۴ تأکید شده اســت، می‌بینیم که دولت کماکان از این موضوع نه‌تنها امتناع می‌کند، بلکه با تشــکیل شرکت‌های چندلایه و تبادل ســهام آنها، به‌گونه‌ای رفتــار می‌کند که حتی در لایه‌های پایین، هلدینگ‌های هرمی تأســیس شــده اســت. در این شــرکت‌ها درحالی‌که ســهام دولت در اقلیت است، مدیریت و ترکیب هیئت‌مدیره‌ها در دســت دولت اســت؛ درســت مغایر با سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در اصل ۴۴ قانون اساســی. در کشور ما نیز اهداف خصوصی‌ســازی در برنامه‌های توســعه کشــور، افزایش کارایی اقتصادی و تشویق به مشــارکت هرچه بیشتر بخش خصوصی به فعالیت‌های اقتصادی اعلام شده است. در همه این برنامه‌ها و نیز ابلاغ سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساســی، به کاهش فعالیت‌هــای اقتصادی دولت و حجــم دولت و خروج آن از مدیریت بنگاه‌های مشــمول این اصل تأکید شــده است؛ اما می‌بینیم که بالعکس، روز به روز بر ابعاد، حجم و گســتره دخالت اقتصادی دولت در امور افزوده می‌شود که البته این اقدام باید مورد نقد و مخالفت جدی قرار گیرد.

آیا شیوه واگذاری بنگاه‌ها با حفظ مدیریت‌های دولتی نشئت گرفته از تلاش برای برقراری به‌دبستان‌های سیاسی و تشکیل حیاط خلوت است؟

اینکه اغلب قریب‌به‌اتفاق کارشناسان خصوصی‌سازی در ایران را در نیل به اهداف از پیش تعیین‌شــده ناکام می‌دانند، حرف درستی است و البته عوامل متعددی را در شکست سیاست‌های خصوصی‌سازی در کشور می‌توان نام برد. شاید اولین عامل در این شکست، برنامه‌ریزی اقتصادی کشور باشد؛ تفکری که از دهه ۶۰ تاکنون کماکان با همان شیوه و تفکرات پیشین به کار ادامه می‌دهد و این بدنه قدیمی کشور با اجرای چنین سیاست‌هایی مشکل دارد. ضرورت‌های سیاسی حفظ شرکت‌های دولتی برای انتصاب هواداران گروه‌های سیاسی در مناصب اجرائی نیز از دیگر عوامل مؤثر بر حفظ مدیریت دولتی بر شرکت‌های دولتی اســت. انتفاع گروه‌های سیاســی از این مجموعه‌ها، همــواره مانع از خصوصی‌ســازی واقعی شــده اســت. به همین دلایل، مجریان سیاست‌های خصوصی‌ســازی به‌جای واگذاری مدیریت ایــن بنگاه‌ها به بخش خصوصی، سعی می‌کنند سهام پراکنده و خرد را با عناوین مختلف اعم از سهام عدالت یا صندوق ETF ارائه کنند تا ضمن کســب درآمد برای دولت، کماکان مدیریت و امور اجرای شرکت‌ها را که پاداش حمایت‌های سیاسی و انتخاباتی به هواداران اســت، در دست خود نگه دارند. به همین دلیل است که اگر در مجموعه‌های شســتا یا برخی صندوق‌های بازنشستگی دقت کنید، افراد بسیاری با مدارک و تجــارب غیرمرتبط را به‌عنوان هیئت‌مدیره‌های این مجموعه‌ها خواهید یافت؛ چیزی که همواره مورد اعتراض متخصصان حوزه‌های مربوطه بوده اســت . در اصل دولتی‌ها می‌خواهند در عین اینکه ســرمایه را از بخش خصوصی به خــود منتقل می‌کنند، مدیریت را از بخــش دولتی به بخش خصوصی واگذار نکنند. این در حالی است که یک شیوه مؤثر در خصوصی‌سازی در دنیا، واگذاری مدیریت به بخش خصوصی برای افزایش چابکی، خلاقیت و بهره‌وری در عین مالکیت دولت بر بنگاه است؛ یعنی آنچه اصل است مدیریت خصوصی برای تزریــق خلاقیت و تکنولوژی‌های نوین و چالاکی در تصمیم اســت؛ چیزی که در کشــور ما برعکس آن اتفاق می‌افتد؛ یعنی سهام را مردم می‌فروشند، ولی مدیریتش را همان سیستم معیوب و ناکارآمد دولتی برای خود حفظ می‌کند.

عکس: سهند تاکی، شرق

برخی نســبت به همین معــدود واگذاری‌های انجام‌شــده به بخش خصوصی نیز ایــراد می‌گیرند؛ مثلا می‌گویند واگــذاری یک بنگاه به بخش خصوصی موجب تعطیلی و بی‌کاری می‌شود. نظر شما دراین‌باره چیست؟

من منکر آن نیستم که ممکن است واگذاری یک بنگاه به بخش خصوصی، وضعیت آن را وخیم‌تر کند یا برای آن بحرانی مثل هپکو و آذرآب ایجاد کند. این عوارض به علاوه مشکل سوءاستفاده از واگذاری‌ها، همواره وجود دارد؛ اما به چند نکته باید توجه کرد. اول اینکه وضعیت اقتصادی هپکو و آذرآب به دلیل ماهیت شرح کار آنان، تابع وضعیت اقتصادی کشور است و ثانیا مسئله اهلیت در واگذاری‌ها مهم‌تر از قیمت اســت که به آن توجه کافی نشــده است؛ زیرا سپردن یک بنگاه به اهل یا نااهل، سرنوشت آن بنگاه را رقم خواهد زد؛ اما باید توجه کنیم که واگذاری‌های ما با نمونه‌های موفق در جهان نیز در تضاد بوده است. در خصوصی‌سازی‌های موفق در جهان، شــرکت‌های زیان‌ده را واگذار نمی‌کنند؛ زیرا به تعطیلی آن منجر خواهد شــد و ابتدا در یک پروسه دوساله، وضعیت آن را بهبود می‌بخشند و نیروی انسانی آن را نیز بهینه می‌کنند و بعد واگذار می‌کنند؛ اما ما شــرکت‌های زیان‌ده را در اولویــت واگذاری قرار دادیم. ضمن اینکه با توجه به نحیف و نوپابودن بخش خصوصی در کشــور، باید اول بنگاه‌های کوچک برای توانمندســازی این بخش واگذار می‌شد و با بزرگ‌شدن حجم بازار داخلی، عرضه بنگاه‌هــای بزرگ در مرحله بعد اتفاق می‌افتاد؛ نه اینکه یک‌دفعه پتروشیمی‌ها و صنایع بزرگ تولیدی را به بخش‌های شبه‌دولتی با شــرایط نامعلوم واگذار کنند. پتروشیمی‌ها عملا در شرایطی سودده بودند؛ زیرا تولید باارزش با نرخ خوراک پایین داشــتند. چرا هپکو و آذرآب را دولت به خصولتی‌ها نداد و پتروشیمی‌ها را به بخش خصوصی داد؟!

چه مشکلی در نحوه اداره این مجموعه‌های خصولتی هست که منتقدان مدام گلایه می‌کنند؟

با ایــن خصولتی‌ســازی‌ها، به اســم خصوصی‌ســازی مالکیت‌هــا را به صندوق‌هــا و خرده‌ســهام‌ها و... منتقل کردیم و در چارچــوب قانون تجارت گنجاندیم تا بگوییم مثلا این میزان خصوصی‌ســازی کرده‌ایم؛ اما در اصل این مجموعه‌ها را از ذیل قوانین نظارتی دستگاه‌ها خارج کردیم؛ درحالی‌که حکم رئیس صندوق‌های بازنشستگی و شرکت‌های سرمایه‌گذاری زیرمجموعه آنها و... همه با دخالت وزرا و سیاســیون ابلاغ می‌شود و می‌بینیم معیار مشخصی هم برای این انتصاب‌ها نیست و غالبا انتصاب‌شدگان تجربه و دانش و مهارت کافی برای کســب این مناصب را نیز ندارند. بنابراین همه عوارض شرکت‌های دولتی کماکان باقی است؛ اما خارج از نظارت دستگاه‌های نظارتی.

تبعات واگذاری اشتباه بنگاه تا چه اندازه به اقتصاد ایران لطمه زد؟

این پرســش را به نوع دیگری پاســخ می‌دهم. بنیان یک اقتصاد سالم، در بستری رقابتی از سوی بخش خصوصی استوار است. بنابراین باید دید از این نوع واگذاری‌های اشتباه، بخش خصوصی تا چه اندازه آسیب دیده است. به نظرم بخش خصوصی واقعی در کشــور مهجور است، بار مصیبت‌ها و ریسک‌های ســخنان و موضع‌گیری‌های سیاسی را به دوش می‌کشــد و روزبه‌روز به اسم حرکت کشــور در جهت بودجه بدون نفت، فشارهای مالیاتی نیز بر این بخش مضاعف می‌شــود، درعین‌حال برای هر اقدامی باید از سازمان عریض‌وطویل بوروکراســی کشــور عبور کند و در مصاف با بانک‌ها نیز مایملــک خود را به ســودها و جرائم اعطا کند؛ اما چوب بدنامی خصوصی‌ســازی را هم بخورد. بنابراین یا باید این شیوه خصوصی‌سازی را متوقف کرده و در آن بازنگری کنیم یا اســمش را به خصوصی‌زدایی تغییر دهیم؛ زیرا با گذشت بیش از دو دهه از آغاز واگذاری شرکت‌ها و اموال دولتی، عملا سهم بخش خصوصی واقعی در اقتصاد کشــور به‌شدت کاهش یافته اســت و بخش دولتی در مدیریت و امور اجرائی بســیار فربه شــده؛ ضمن اینکه در نهادهای تصمیم‌گیر و تنظیم‌گر نیز بخش خصوصی با وجود تصویب قانون، چندان نقش و جایگاهی ندارد.

در سال جدید به سبب فشــار زیادی که بر بودجه حاکم است، دولت تلاش کرده بخشی از منابع خود را از واگذاری بنگاه‌ها حاصل کند، این تفکر باز هم به بیراهه خواهد رفت؟

دولت عملا تلاش می‌کند با واگذاری اموال و شرکت‌ها، معضل تأمین منابع بودجه ســال جاری را در غیاب نفت جبران کند. این اقدام، فروش اموال است نه خصوصی‌ســازی. همان‌طور که اشاره کردم، خصوصی‌سازی اهداف کلانی در اقتصــاد دارد که این اهداف با این شــیوه فروش امــوال و دارایی‌ها محقق نمی‌شود.

کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس در گفت‌وگو با «شرق» تأکید کرد

شرط ایجاد انضباط مالی از سوی سامانه کارمند ایران

شرق: امســال بار دیگر در قانون بودجه موضوع الزام ثبت اطلاعات کارکنان و مدیران دســتگاه‌های اجرائی در سامانه‌های اطلاعاتی کارکنان مورد توجه قرار گرفته و این‌بار حتی پرداخــت از محل اعتبارات بودجه‌ای دســتگاه‌ها و تخصیــص اعتبار به آنها مشروط به ثبت اطلاعات شده است. پرداخت به کارکنان در حالی مشروط به ثبت یا تکمیل اطلاعات شده که درحال‌حاضر هیچ گزارش شفافی درباره عملکرد ســامانه کارمند ایران و ســامانه ثبت حقوق و مزایا از ســوی دولت در دست نیست. محمدتقی فیاضی، کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، در گفت‌وگو با «شرق» وضعیت انضباط مالی دولت را بررســی می‌کند و توضیح می‌دهــد که چه چیز موجب تصویب چنین قانونی شده است. فیاضی معتقد است اگر دستگاه‌های نظارتی از جمله دیوان محاسبات و مجلس ســخت‌گیری و جدیت به خرج ندهند، بدون شک فعالیت این ســامانه بی‌سرانجام خواهد ماند، زیرا دســتگاه‌هایی که بودجه کلان دریافت می‌کنند، اکنون می‌توانند از راه جابه‌جایی هزینه‌های پروژه‌های مدنظرشان با دستمزد کارکنانشان سود ببرند و ایجاد شفافیتی به این شکل، دست آنها برای اقدامات این‌چنینی را خواهد بست.

وضعیت فعلــی انضباط مالی دولت را در بخــش پرداخت‌ها چطور ارزیابی می‌کنید؟

انضباط مالی دولت را می‌شــود به چند بخش تقســیم کرد؛ مرحله تهیه بودجــه، تصویب آن و در نهایت اجرا. در ایــران به‌دلیل اینکه دولت مصارف خود را بــه دقت برآورد نمی‌کند و نظارت خوبی هم روی دســتگاه‌ها ندارد؛ بنابرایــن در مرحله تهیه بودجه اساســا دچار بی‌انضباطی هســتیم، چراکه بسیاری از دستگاه‌ها مصارفشان را بیش‌برآوردی می‌کنند. مجلس هم به این بی‌انضباطی دامن می‌زند؛ برای نمونه اینکه دستگاه‌ها با چانه‌زنی وارد مذاکره می‌شــوند یا اینکه خــود مجلس بابت یک فعالیت مبلغی را به دســتگاهی اختصاص می‌دهد؛ بنابراین در تصویب نهایی، انضباط رعایت نمی‌شــود. در آخر به مرحله اجرا می‌رسیم؛ تا اینجا بخشی از بی‌انضباطی‌ها وجود داشته که اکنون به مرحله اجرا منتقل می‌شــود. وقتی دســتگاهی هزینه‌هایش را بیش‌برآورد می‌کند، در عمل هم این اتفاق می‌افتد.

در تبصره «۲۱» قانون بودجه امســال تأکید شــده که دســتگاه‌های اجرائی مشمول ماده «۲۹» قانون برنامه ششم توسعه که به نحوی از بودجه عمومی اســتفاده می‌کننــد، مکلف‌اند اطلاعات تمام کارکنان خود را تا ۲۰ اردیبهشت سال جاری در سامانه کارمند ایران و سامانه حقوق و مزایا ثبت یا به‌روزرسانی کنند. بر این اساس از ابتدای خردادماه تمام پرداخت مســتقیم و مســـتمر به همه کارکنان دســـتگاه‌های اجرائی از محل اعتبـــارات هزینه‌ای و منابع عمومـــی و اختصاصی فقط بعــد از ثبت اطلاعات در ســامانه کارمند ایران انجام می‌شود که از محل اعتبارات تخصیص‌یافته یا درآمد اختصاصی دســـتگاه از ســوی خزانه‌داری کل کشور برای ذی‌نفع واریز خواهد شد. چه چیزی باعث تصویب چنین قانونی شد؟

برخی دستگاه‌های عریض و طویل وجود دارند؛ مثل آموزش و پرورش و... که این سازمان‌ها به‌صورت درون‌سازمانی تسلطی بر فعالیت‌ها و پرداخت‌ها ندارند و قادر به نظارت نیســتند، بخش دیگر هم نظارت خود سازمان برنامه و بودجه اســت؛ در ایــن بخش هم ســازمان هیچ برآورد دقیقــی از حجم فعالیت‌های هریک از دســتگاه‌های اجرائی نــدارد و نمی‌داند چقدر باید پول تخصیص بدهد. آیا آن چیزی که دســتگاه‌های اجرائی درخواســت می‌کنند، مبلغــی واقعی اســت یا خیر؟ حقوق و دســتمزد بخش زیــادی از مصارف دســتگاه‌ها را به خودش اختصاص می‌دهد؛ اما نداشتن دقت و بی‌انضباطی مالی ما متأسفانه فقط محدود به این بخش نیست؛ بنابراین در یک نگاه کلان وقتی دولت حجم بزرگی داشــته باشد و دستگاه‌های متعددی را شامل شود، این بزرگ‌بودن خودش مانع اشــراف او روی فعالیت‌های بخش‌ها می‌شود و حســاب از دستش خارج می‌شود. در کنار اینها ماهیت فعالیت‌های دولتی با بخش خصوصی متفاوت است و مدیران مقید به انضباط نیستند. همین موارد موجب تصویب این حکم شد.

دستگاه‌های ناظر چقدر در این بی‌انضباطی مؤثرند؟

دیوان محاسبات نظارت آنلاین و به‌روز ندارد و اغلب با تأخیر روبه‌رو است.

بیشترین پرداخت‌های بی‌انضباط در داخل دستگاه‌های اجرائی مربوط به کدام قسمت است؟

مربــوط بــه اضافــه‌کاری و مأموریت‌ها. دســتگاه‌هایی کــه درآمدهای اختصاصی دارند، بی‌انضباطی خود را بیشتر نشان می‌دهند.

اطلاعات سامانه کارمند ایران شــامل اضافه‌کاری‌ها و پرداخت‌های اضافه هم می‌شود؟ آیا قادر است به این بخش نظم ببخشد؟

براســاس حکم تبصره ۲۱ همه پرداخت‌ها باید به ســامانه وارد شــود، پس اضافه‌کاری و... را هم شــامل می‌شود. اگر این اتفاق بیفتد انتظار ایجاد نظم می‌رود.

دستگاهی هم وجود دارد که از این حکم مستثنا باشد؟

براساس حکم، خیر. تمام دستگاه‌ها باید اطلاعات وارد کنند، مگر نیروهای نظامی و امنیتی؛ اما مسلما برخی سعی خواهند کرد خود را مستثنا کنند. درباره برخی قســمت‌ها نگرانی برای تمکین بیشتر است؛ برای نمونه آیا دستگاه‌هایی که ذیل بخش عمومی هستند مثل بنیادها و نهادهایی که در قانون بودجه ملزم به رعایت این قانون شــده‌اند، تمکین خواهند کــرد یا نه؟ من بعید می‌دانم که پاسخ به این پرسش مثبت باشد، قطعا مقاومت خواهند کرد.دستگاه‌ها تمایلی به شفاف‌سازی ندارند، زیرا برخی دستگاه‌ها که بودجه با مبالغ کلان می‌گیرند، در داخل این مبلغ امکان جابه‌جایی دارند (اگر نخواهیم اسم این را سوءاستفاده بگذاریم). برخی دســتگاه‌ها فعالیت‌هایی دارند که از دید خودشان مهم است؛ برای مثال می‌خواهند ماشین‌آلاتی تهیه کنند یا تحقیقاتی انجام دهند و...، وقتی پولی که دولــت تخصیص می‌دهد، کفاف این کار را نمی‌دهد، دســتگاهی که اعتبــار کلان دارد می‌تواند هزینه‌های خــودش را جابه‌جا کند و این پروژه خود را از اعتبار مربوط به حقوق و دســتمزد پیش ببرد. هرچه این موارد زیر ذره‌بین برود، قدرت مانور دستگاه کاهش پیدا می‌کند و دستش بسته می‌شود؛ ازاین‌رو بی‌شک دستگاه‌ها تمایلی به ارائه اطلاعات شفاف ندارند. اینکه نتیجه این اقدام چه خواهد شــد، کاملا به نظارت و پیگیری دیوان محاســبات و مجلس ارتباط دارد که باید با شــدت و حدت پیگیری کننــد و در صورت تخلف پرونده‌ها را به دادگاه بفرستند. اگر این پیگیری‌ها نباشد، بی‌شک هیچ دستگاهی به‌طور طبیعی و خودخواســته اطلاعات نخواهد داد، همان‌طور که قبلا هم قوانینی شبیه این به‌ویژه برای شرکت‌های دولتی وجود داشته است.

جدیت دســتگاه‌های ناظر بر این قانون را درحال‌حاضر چطور ارزیابی می‌کنید؟

دیوان محاسبات مدتی است روی بحث حقوق‌ها سختگیری می‌کند؛ برای مثال اکنون دستگاه‌های دولتی حقوق را حتما باید براساس کد ملی بدهند و اگر دستگاه‌ها می‌خواهند با کسی قراردادی به‌صورت ساعتی، پاره‌وقت و... ببندند، باید حتی با کد ملی و از طریق حسابشــان در بانک ملی دریافتی داشــته باشند تا بعدا دیوان محاســبات قادر به نظارت باشــد و افرادی را که با چند دســتگاه کار می‌کنند، پیدا کند و به خود فرد یا دســتگاه متذکر شود تا جلوی حقوق‌های نجومی را بگیرد. نظارت از طریق دیوان در حال انجام‌شــدن است؛ اما نکته این است که حکم بودجه ۹۹ شامل تمام دستگاه‌های بخش عمومی است و ابتدا خود دولت و سپس سایر بخش‌ها سر باز می‌زنند.

خبر

احتمال تغییر دستمزد کارگران با افزایش حق مسکن

● فعالان کارگری با اشــاره به تأخیــر در ابلاغ مصوبه دســتمزد ســال ۹۹ و تشــکیل جلســات بازنگری مزد، امیدوار هســتند که الحاقیه‌ای در بحث تغییر دستمزد کارگران در راه باشد.به گزارش ایسنا، درحالی‌که رسانه‌ها از احتمال بازنگری مصوبه دســتمزد شــورای عالی کار تا پایان فروردین‌ماه خبر می‌دهنــد، مقامات کارفرمایی می‌گوینــد امکان بازنگــری مزد تا پایــان فروردین بعید اســت و این موضوع دســت‌کم چند ماه زمان می‌برد. اواخر هفته گذشته شورای عالی کار مصوبه افزایش ۲۱ درصدی حداقل مزد کارگران در سال ۹۹ را تصویب کرد؛ این مصوبه پایه حقوق کارگــران را از یک‌میلیون‌و ۵۱۷ هزار تومــان به یک‌میلیون‌و ۸۳۵ هــزار تومان افزایش داد؛ اما تلاش نمایندگان کارگری را برای افزایش حداقل مزد کارگــران به دومیلیون‌و ۸۰۰ هزار تومان که مصوبه کمیســیون تلفیق درباره حقــوق حداقل‌بگیران دولت بود، نــاکام گذاشــت.نمایندگان کارگــری معتقد بودند مصوبه‌ای که با اتفاق نظــر دولت و کارفرمایان و بدون جلب نظر آنها به تصویب رســیده، منطبق با نرخ تورم موجود نیســت و سبد معیشــت خانوارهای کارگری را پوشش نمی‌دهد.در همین راستا برخی از کارشناسان و مقامات دولتی و خصوصی با اســتناد به افزایش مبلغ بن خواروبار، کمک‌هزینه مسکن و سنوات، میزان افزایش حداقل مــزد کارگران را نه ۲۱ درصــد بلکه ۳۳ درصد عنوان و تأکید کردند کــه افزایش حقوق کارگران به دو میلیون و ۸۰۰ هــزار تومان اتفاق افتاده، اما به‌جای پایه مزد، روی سرجمع دریافتی کارگران یعنی حداقل مزد و مزایای جنبی آن اعمال شده است.مقامات کارگری نظر دیگری دارند و افزایش ۳۳ درصدی مزد را نمی‌پذیرند؛ به اعتقاد آنها بسیاری از کارگران حداقل‌بگیر، فقط پایه مزد را دریافت می‌کنند و ســنوات و حــق اولاد به آنها پرداخت نمی‌شــود، درحالی‌که دومیلیــون‌و ۸۰۰ هزار تومانی که به آن اشــاره می‌شود، برای کارگران متأهلی است که با احتساب حق اولاد دو فرزند و سنوات کارگری دریافت می‌کنند.

کسب‌وکارهایی که هم کرونا و هم اشتباه تأمین اجتماعی نقره‌داغشان کرد

● درحالی‌که ســتاد ملی مبارزه با کرونا، کسب‌وکارها را به تعطیلی تا اول اردیبهشت در تهران ملزم کرده، تأمین اجتماعی همچنان در صورت تأخیر در ارســال فهرست بیمه پرسنل، جریمه تأخیر صادر می‌کند.به گزارش مهر، یکی از مشــکلاتی که کارفرمایــان در روزهای اخیر با آن روبه‌رو شــده‌اند، اجبار به تعطیلی شــرکت‌ها با مصوبه ســتاد ملی مبارزه بــا کرونا از یک ســو و موافقت‌نکردن سازمان تأمین اجتماعی با تأخیر در دریافت فهرست حق بیمه کارگران و کارکنان شــرکت‌ها از سوی دیگر به‌دلیل داشــتن محدودیت زمانی برای دریافت لیست حق بیمه کارگران کارگاه‌ها صرفا تا پایان پانزدهم هر ماه از ســوی دیگر اســت.در ماه جاری بســیاری از کارفرماها با اعمال جرائم پرداخت‌نکردن به‌موقع فهرست حق بیمه کارگران خود از سوی دفاتر تأمین اجتماعی روبه‌رو شده‌اند.

خبر ویژه

پایان نیاز کشور به واردات ماسک

● محمد مخبر، رئیس ســتاد اجرائــی فرمان حضرت امام، در مراســم افتتاح بزرگ‌ترین کارخانه تولید ماسک جنوب‌غرب آســیا اظهار کرد: درحال‌حاضر این کارخانه ظرف مدت یک ماه راه‌اندازی شده است.او با بیان اینکه تعدادی از دستگاه‌های ســاخت ماسک را از کشورهای دیگــر وارد کردیــم و همچنیــن با کمک شــرکت‌های دانش‌بنیان داخلی موفق به ساخت دستگاه‌های تولید ماســک هم شــده‌ایم، گفت: درحال‌حاضر این کارخانه ظرفیت تولیــد روزانه چهار میلیون ماســک را دارد که هم‌اکنون بــا تولید روزانه یک میلیون ماســک فعالیت خود را آغاز کرده است و این تولید به تدریج افزایش پیدا خواهد کرد. همچنین ماسک‌های تولیدشده، ماسک‌های فیلتردار، N95 و نانو هســتند.رئیس ستاد اجرائی فرمان حضرت امام افزود: دستگاه‌هایی که درحال‌حاضر تولید شده‌اند توسط شرکت‌های دانش‌بنیان و نخبگان کشور طراحی و ساخته شده و ساخت این دستگاه‌ها ظرف ۲۳ روز اتفاق افتاده است.مخبر افزود: با این حجم از تولید و تقاضای ماسک در کشور، اضافه‌شدن این کارخانه، کشور را از واردات ماسک بی‌نیاز خواهد کرد و تا زمانی که نیاز کل کشور تأمین نشود، هرگز صادراتی نخواهیم داشت. در صورت تأمین نیاز کل کشــور این ظرفیت وجود دارد که محصولات تولیدشده و همچنین دستگاه‌های تولید ماســک صادر شوند.رئیس ستاد اجرائی فرمان حضرت امام در پاســخ به ســؤالی در رابطه با نحــوه توزیع این ماسک‌ها افزود: تمام ماســک‌های تولیدشده به وزارت بهداشت تحویل داده می‌شود و ما دخالتی در توزیع آن نداریم.مخبر بیان کرد: محصولات تولیدشــده با قیمتی کمتر از قیمت بازار عرضه می‌شوند، چراکه درحال‌حاضر در کشــور قیمت ماســک بالاســت و با ایــن تولیدات ان‌شاءالله به‌زودی قیمت‌ها شکسته خواهند شد.